

OPINIA PUBLICULUI DESPRE UTILIZAREA EFICIENTĂ ȘI RESPONSABILĂ A RESURSELOR DE CĂTRE ADMINISTRAȚIILE PUBLICE DIN MEDIUL URBAN. STUDIU ÎN TREI ORAȘE ROMÂNEȘTI.

Florica ȘTEFĂNESCU
Sergiu BĂLȚĂTESCU

The Publics' Perception regarding the Efficient and Responsible Use of Resources by Public Institutions from Urban Areas. Study regarding three Romanian Cities

Abstract

We propose an explanatory model for the citizens' evaluation of the efficiency and responsibility in resource management of city public administrations. Using data issued starting with 1999 by Flash Eurobarometer 277, within the comparative research Urban Audit, we analyzed the relationships between these variables, as well as satisfaction with urban life in three Romanian cities: București, Cluj Napoca and Piatra Neamț. Results show that the level of public evaluation in these domains is much lower in Bucharest. Controlling for demographics and city characteristics, we provide evidence that the personal experience with public administration, as well as the perception of urban life quality (which we perceive because of the administrative work) influence our opinion on the responsible behavior of local public administration with regard to resource management.

Key words: resources, efficiency, citizens, municipal government, quality of urban life

Florica ȘTEFĂNESCU

Conf. univ. dr., Facultatea de Științe Socio-Umane,
Catedra de Sociologie – Asistență Socială,
Universitatea din Oradea, Oradea, România
Tel.: 0040-259-408.439
E-mail: florica.stefanescu@gmail.com

Sergiu BĂLȚĂTESCU

Conf. univ. dr., Facultatea de Științe Socio-Umane,
Catedra de Sociologie – Asistență Socială,
Universitatea din Oradea, Oradea, România
Tel.: 0040-259-408.439
E-mail: bsergiu2@gmail.com

Revista Transilvană
de Științe Administrative
3 (27)/2010, pp. 135-154

1. Introducere

Paradigma eficienței s-a generalizat pornind de la domeniul economic către aproape toate sferele vieții sociale. Nu este nimic nefiresc în a analiza astăzi eficiența serviciilor sociale, medicale, educaționale, chiar religioase și, cu atât mai mult, eficiența administrațiilor locale în gestionarea resurselor. Unul dintre cei mai cunoscuți economiști care au extins analiza economică și asupra faptelor sociale a fost Gary Becker (1998). În *Comportamentul uman. O abordare economică*, Becker explică comportamentul reproductiv, marital, discriminativ sau deviant prin factori de natură economică. Autorul introduce în paradigma explicativă a căsătoriei, creșterii și educației copiilor, soluționării problemelor juridice, termenul, realitatea și mecanismul pieței, argumentând ideea pieței căsătoriilor, a costului copiilor, a eficienței economice a hotărârilor judecătorești.

Eficiența economică este definită ca un raport supraunitar între output-uri și input-uri ($\text{output-uri} / \text{input-uri} > 0$), altfel spus, rezultate cât mai mari cu aceleași resurse sau chiar cu resurse mai puține, ceea ce presupune un efort de extragere din fiecare unitate de resursă a unor efecte utile cât mai mari. Transferând conceptul asupra activității administrațiilor publice, input-urile sunt date de: structura economiei, infrastructura localității, capitalul uman și cel social și sumele aflate la dispoziția organelor administrației publice, iar output-urile de nivelul de trai (PIB/loc), nivelul și structura ocupării, calitatea serviciilor publice, calitatea locuirii, gradul de poluare (Huggins, 2002).

Figura 1: Input-uri și output-uri ale administrației publice după Huggins (2002)

Desigur, există partizani, dar și opozanți ai introducerii unei logici de piață în sectorul public, a adoptării metodelor de management privat de către sectorul public. Partizanii acestei idei invocă ineficiența, centralizarea excesivă a sectorului public și necesitatea depășirii acestor neajunsuri prin metode de management preluate din

sectorul privat, în timp ce opoziții își argumentează ideile prin diferențele majore între cele două sectoare sub aspectul obiectivelor urmărite (profitul în mediul privat, acoperirea nevoilor cetățenilor în cel public), al obiectului muncii și specificului activității (aceste argumente sunt discutate pe larg în Amar și Berthier, 2007).

Termenul de eficiență este, cel mai adesea, corelat cu cel de raționalitate, lucru, de altfel, de înțeles în condițiile în care eficiența ca rezultat este condiționată de activarea proceselor de gândire: analiză, sinteză, comparație, abstractizare și generalizare.

Eficiența utilizării resurselor de către administrațiile publice devine cu atât mai importantă cu cât problemele din mediul urban sunt tot mai numeroase și mai complexe, iar resursele, în primul rând cele financiare, provin în cea mai mare măsură din taxele și impozitele percepute de la populație. Cele mai importante provocări cu care se confruntă administrațiile publice orașenești astăzi se referă la: imperativele orașului durabil, configurarea unor rețele naționale și/sau internaționale de orașe (adesea cu funcțiuni noi), crearea de zone metropolitane, controlul supraaglomerărilor, e-guvernarea, eradicarea corupției, transparența decizională și altele. Pentru alți analiști „principala provocare este reprezentată de raportul invers proporțional existent între serviciile solicitate de public și resursele existente” (Ștefănescu, Dobrin, Calu și Țurlea, 2010, p. 226).

Evaluarea eficienței activității administrațiilor publice locale poate fi realizată prin mai multe mijloace: analiza cost-venit, analiza beneficiilor nemonetare (ambiant, infraționalitate etc.), analiza comparativă (benchmarking), feedback din partea beneficiarilor, cu utilizarea unor indicatori cantitativi, calitativi sau micști (Popescu, 2005, pp. 330-345).

O interesantă abordare a performanței administrației publice propune A. Bartoli prin prisma a trei dimensiuni: eficacitatea, eficiența și bugetarea, pe care le definește astfel: „eficacitatea constă în raportul între rezultatul obținut și obiectivul de atins”, „eficiența constă în raportul între rezultatul obținut și mijloacele angajate”, iar „bugetarea corespunde unei programări a mijloacelor în vederea atingerii obiectivelor și urmărirea aplicării lor” (Bartoli, 2009, pp. 105-109). Cele trei dimensiuni trebuie combinate, în opinia cercetătoarei, pentru a avea o imagine de ansamblu și cât mai obiectivă asupra performanței.

Ne propunem în această lucrare să prezentăm modul în care populația din mediul urban din România percepe activitatea administrațiilor publice, relația dintre percepția privind calitatea vieții urbane și cea privind responsabilitatea autorităților publice locale. Vom încerca să descifrăm mecanismul și determinanții acestor aprecieri și să oferim, implicit, un reper pentru activitatea viitoare a acestor entități.

2. Orașele românești: nevoile, resursele și administrarea lor

Ne putem întreba dacă populația mai numeroasă a orașelor a atras localizarea în orașe a marilor obiective economice, sau acestea au generat aglomerările urbane. „Orașul creează expansiunea tot atâta cât îl creează expansiunea pe el”, afirma Fernand Braudel (1984, p. 264). Fenomenul este urmărit și analizat de istorici și sociologi deopotrivă.

Marx opinează pentru concomitența și interdependența aspectului economic și a celui demografic în procesul de urbanizare: „Baza oricărei diviziuni dezvoltate a muncii [...] o constituie separarea orașului de sat [...] Orașul reprezintă faptul concentrării populației, a uneltelor de producție [...], în timp ce satul ilustrează tocmai faptul opus, izolarea și fărâmițarea” (Marx, 1972, p. 419). O idee similară întâlnim și la Arnold Toynbee, care adaugă și concomitența progresului tehnic: „Explozia urbană ca și explozia populației, de care este legată, constituie un fenomen senzațional și colosal [...] Dacă creșterea dimensiunii orașelor, în decursul istoriei, ar fi prezentată vizual sub forma unei curbe, această curbă ar avea aceeași configurație cu o curbă înfățișând creșterea potențialului tehnologic” (Toynbee, 1979, p. 15, p. 233).

În perioada premodernă orașele au funcționat frecvent ca orașe-târguri, al căror rol era preponderent comercial și care deserveau o zonă rurală întinsă din jurul lor, sau ca orașe-porturi stimulate de comerțul internațional. Dacă în această epocă orașele erau puține la număr și la mari distanțe unele de altele, după izbucnirea revoluției industriale orașele devin tot mai numeroase și, în plus, încep să se miște, năpădind câmpiile și pășunile într-un „marș al cărămizilor și al mortarului” (Toynbee, 1979, p. 15, p. 233).

Iată cum se prezintă evoluția populației mondiale urbane și rurale (milioane locuitori), de la începutul secolului al XIX-lea și până la orizontul anilor 2025:

Tablelul 1: Evoluția populației mondiale pe medii de rezidență între 1800 și 2025 (Negoescu și Vlăsceanu, 1998, p. 63)

Anii	Total țări subdezvoltate			Total țări dezvoltate		
	Total	Urban	Rural	Total	Urban	Rural
1800	720	61	659	180	22	158
1900	1100	99	1001	495	148	347
1950	1684	285	1399	832	448	384
1994	4534	1867	2667	1236	910	326
2025	7100	4000	3100	1400	1140	260

Una dintre cele mai importante transformări care s-a produs în Europa a fost creșterea ponderii urbanului în raport cu ruralul, în prezent 73,3% din populația Europei locuind în orașe și cam jumătate în orașele mari (INSEE, 2007). În România, urbanul „biruie” numeric asupra ruralului, după 1990, aceasta și în contextul în care mai multe localități rurale au revendicat și au și dobândit statutul de orașe, în prezent peste 55% din populație locuind în mediul urban (Anuarul statistic al României, 2008).

Începutul procesului de urbanizare în România a fost concomitent colonizării germane pe teritoriul României, respectiv secolele XI-XIV, ceea ce nu înseamnă că orașele românești vor copia în totalitate aspectul, organizarea sau administrarea orașelor germane, existând o serie de determinanți de ordin istoric, socio-economic sau cultural care au asigurat o anumită specificitate a acestora. Dar unele concepte privind urbanizarea au fost, fără îndoială, implementate și în spațiul românesc, asigurând un sincronism european care s-a perpetuat de-a lungul istoriei (Nagler, 1997).

Perioada comunistă a generat diferențe majore între orașele românești și cele vest-europene, prin amprenta ideologică pusă asupra lor, sesizabilă în aspectul tern și uniform al clădirilor, infrastructura precară, poziționarea zonelor industriale etc., toate acestea fiind concretizări ale politicilor de uniformizare, de control, de inhibare a inițiativelor locale.

Pe de altă parte, procesul tot mai rapid de globalizare face ca „mutații sociale, tehnice și culturale să se difuzeze rapid de la un oraș la altul orientând devenirea lor spre un destin comun la care ele participă, suportând în același timp efectele” totul ducând „către un oraș european global” (Rosenblat și Cicille, 2003, p. 9).

Auditul urban realizat în Uniunea Europeană începând cu 1999, care a cuprins din 2007 și orașe din România, relevă câteva caracteristici care le diferențiază de cele vest-europene: scăderea demografică, în condițiile în care în majoritatea orașelor vest-europene se produce o creștere a populației; aspectul decrepit; spațiul de locuit (mai mic decât în vest/cap de locuitor); gradul de poluare mai ridicat mai ales în orașele mari (din lipsa centurilor de circulație și a zidurilor de protecție, a „inelelor verzi”, neutilizarea tehnologiilor nepoluante); starea precară a infrastructurii (de transport, de apă, de canalizare, de sănătate, de educație etc.) Destinația fondurilor europene (preponderent către problemele mai sus amintite și mai puțin către e-guvernare, durabilitate etc.) face mai anevoioasă rezolvarea în totalitate a acestor probleme (Commission Européenne, 2007, pp. 13-16).

În aceste condiții, sarcina administrațiilor publice din România devine cu atât mai dificilă cu cât efortul de depășire a decalajelor față de orașele europene se suprapune peste problemele moștenite, dar și peste cele legate de tranziția la economia de piață și, în prezent, de criza economică și financiară, iar specialiștii în administrație publică sunt relativ puțini. Raportul Comisiei Europene pe anul 2004 susținea că „majoritatea autorităților locale suferă de o capacitate administrativă limitată, iar fluctuația funcționarilor publici locali este mare” (Comisia Europeană, 2004, p. 17).

Se încearcă, după modele vest-europene sau americane (ex. administratorul public, similar „city-manager-ului” american), să se implementeze o legislație care să optimizeze activitatea administrațiilor publice, reglementată în prezent de Legea nr. 215/2001, modificată prin Legea nr. 286/2006, astfel încât „să crească profesionalismul la nivelul administrației publice locale din România și să asigure separarea palierului politic de cel administrativ” (Balica, 2008, p. 6). Câteva din atribuțiile stabilite prin această legislație organelor administrației publice locale (consiliul local, ca organ deliberativ și primar, ca organ executiv) se referă la:

- aprobarea bugetului local, a împrumuturilor, a virărilor de credite și a modului de utilizare a rezervei bugetare; aprobarea contului de încheiere a exercițiului bugetar; stabilirea impozitelor și taxelor locale și a celor speciale;
- administrarea domeniului public și privat al localității;
- asigurarea condițiilor materiale și financiare necesare pentru buna funcționare a instituțiilor și serviciilor publice de educație, sănătate, cultură, tineret și

- sport, apărarea ordinii publice, apărarea împotriva incendiilor și protecția civilă, de sub autoritatea sa; urmărirea și controlul activității acestora;
- organizarea de activități pentru protecția și refacerea mediului înconjurător, în scopul creșterii calității vieții; protecția, conservarea, restaurarea și punerea în valoare a monumentelor istorice și de arhitectură, a parcurilor și rezervațiilor naturale;
 - realizarea măsurilor de protecție și asistență socială, protecția drepturilor copilului, aprobarea criteriilor pentru repartizarea locuințelor sociale; înființarea și asigurarea funcționării unor instituții de binefacere de interes local (Legea nr. 215/2001 a administrației publice locale, modificată prin Legea nr. 286/2006, art. 38).

Resursele de care dispun administrațiile publice pentru exercitarea acestor atribuții sunt: materiale, financiare, umane și legislative, iar demersurile de utilizare a acestor resurse și asumarea responsabilității pentru valorificarea lor eficientă fac obiectul managementului urban. Acesta poate fi definit ca „procesul de dezvoltare, execuție, coordonare și evaluare a strategiilor integrate, cu ajutorul actorilor urbani relevanți, în concordanță cu interesul public și țelurile sectorului privat, în cadrul politicilor naționale de dezvoltare, cu scopul de a identifica, de a crea și exploata potențialul urban în vederea unei dezvoltări economice durabile” (Bramezza și van Klink, 1994, p. 6 *apud* Racoviceanu, 2004).

Preluarea de către managementul urban românesc a elementelor constitutive ale acestei definiții ar presupune: realizarea unei diagnoze a problemelor urbane, stabilirea unor priorități, adoptarea unor strategii pe termen lung și a unor planuri de dezvoltare pe termen mediu și lung, pragmatice și realiste, adoptarea unui stil suplu, adaptativ de management, profesionalizarea resursei umane, ceea ce ar răspunde imperativului unei administrații publice eficiente, însemnând o administrație publică deschisă, responsabilă și orientată către rezultate, dar și o calitate superioară a vieții urbane.

3. Opinia locuitorilor din orașele românești cu privire la utilizarea resurselor de către administrațiile publice locale

3.1. Metodologia studiului

Am realizat o analiză secundară pe baza datelor Eurobarometrului flash EB 277, cu tema „Percepții asupra calității vieții în orașele europene” (European Commission, 2009a). Ancheta s-a desfășurat în octombrie-noiembrie 2009, simultan în 77 de orașe din UE, Croația și Turcia. Scopul anchetei a fost să identifice opiniile publicului asupra mai multor probleme legate de calitatea vieții urbane, și a le corobora cu date statistice disponibile (European Commission, 2009b). În fiecare oraș inclus în eșantion au fost interviewate telefonic aproximativ 500 de persoane în vârstă de minim 15 ani, în total fiind realizate peste 37.500 de interviuri.

Eurobarometrul de tip flash este o anchetă de tip special, realizată în cadrul unui program de tradiție în Uniunea Europeană (Eurobarometrul), început în 1974. Setul

de date este disponibil public, fiind obținut prin intermediul ZACAT, portalul de date sociale al GESIS – Leibniz Institute for the Social Sciences. Prelucrările au fost realizate cu ajutorul softului de analiză statistică SPSS © versiunea 15.

Analiza secundară este o metodă des utilizată în științele sociale în general și în științele economice în particular. Ea implică utilizarea datelor produse anterior (câteodată în alte scopuri), și se realizează la costuri reduse și într-un timp relativ scurt, oferind premisele pentru ridicarea calității studiilor, când sunt utilizate seturi de date culese de instituții prestigioase și validate prin analize anterioare, ușurând raportarea rezultatelor și colaborarea între specialiști (Kiecolt și Nathan, 1985).

Pentru România, Eurobarometrului flash EB 277 a inclus un eșantion de 1507 de subiecți, realizat în trei orașe, după cum urmează: București (503), Cluj-Napoca (503) și Piatra Neamț (501). Cele trei orașe reprezintă trei categorii de orașe ca mărime (numărul populației), respectiv orașe foarte mari, orașe mari și orașe mijlocii, dar și cele trei provincii românești: Muntenia, Transilvania și Moldova. Iată distribuția socio-demografică a eșantionului, pe fiecare oraș:

Tabelul 2: Distribuția populației intervievate, pe fiecare oraș.
Cifrele reprezintă procente raportate la totalul pe oraș

		București	Cluj-Napoca	Piatra Neamț
Sexul	Masculin	46	47	48
	Feminin	54	53	52
Categoría de vârstă	15-24	18	24	19
	25-39	28	22	24
	40-54	30	32	35
	55+	24	22	22
Educația (în număr de ani)	până la 15 ani	6	5	5
	16-19 ani	32	36	44
	20 de ani și peste	47	41	37
	Încă studiază	15	18	14
Ocupație	Auto-angajat	9	8	5
	Angajat	41	34	37
	Lucrător manual	5	8	8
	Nu lucrează	45	50	50
Tipul gospodăriei	Gospodărie cu o singură persoană	20	18	17
	Cuplu căsătorit sau în concubinaj, fără vreun copil care să locuiască acasă	21	20	24
	Părinte singur, cu unul sau mai mulți copii locuind în casă	8	6	7
	Cuplu căsătorit sau în concubinaj, cu unul sau mai mulți copii în casă	42	47	46
	Alt caz	10	9	6
De câți ani locuiește în oraș	m-am născut aici	55	54	49
	1-10	8	5	4
	11-25	10	12	13
	25-40	13	19	23
	40+	13	11	10

Au fost analizate privind următoarele categorii de întrebări: (A) evaluarea generală a calității vieții urbane percepute; (B) experiența directă cu administrația publică; (C) evaluarea responsabilității administrației publice.

3.2. Rezultate

A. Satisfacția față de viața urbană

Chestionarul a cuprins un calup de 8 itemi cu câte 4 posibilități de răspuns, care măsoară satisfacția resimțită de locuitori față de tot atâtea domenii ale vieții urbane: transportul public, serviciile de sănătate oferite de doctori și spitale, facilitățile sportive, facilitățile culturale, frumusețea străzilor și clădirilor din vecinătate, spațiile publice precum piețele, trotuarele, spațiile verzi (parcuri, grădini), posibilitățile de recreere în afara sau în jurul orașului (plimbări, mers cu bicicleta, picnic).

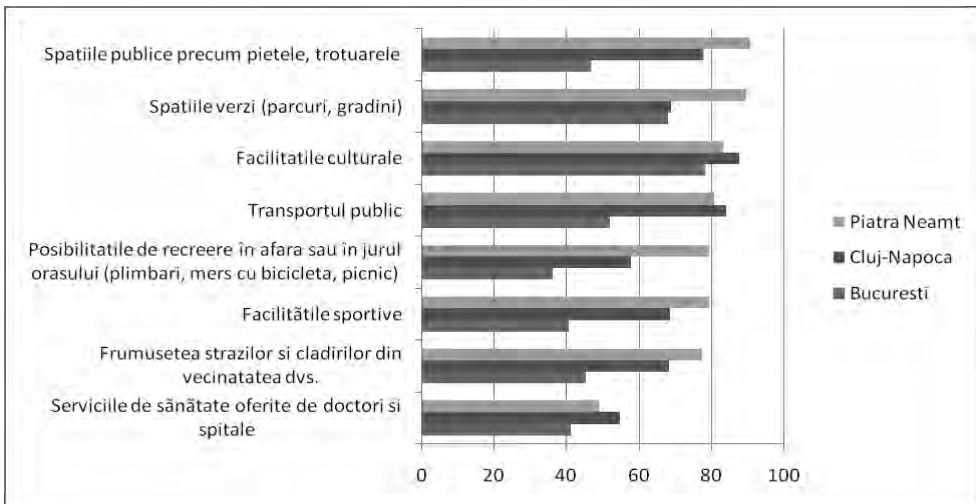
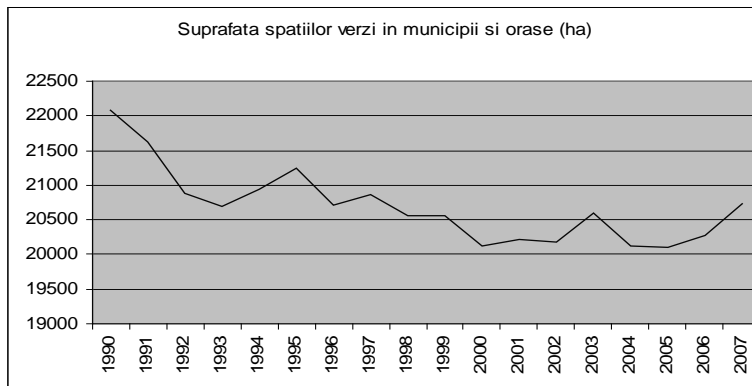

Figura 2: Procentul celor care se declară „mai degrabă mulțumiți” sau „foarte mulțumiți” cu opt domenii ale vieții urbane

După cum se observă din Figura 2, locuitorii orașelor românești se declară cei mai mulțumiți de spațiile publice (cu excepția Bucureștiului), spațiile verzi și facilitățile culturale, exprimându-și în același timp nemulțumirea față de serviciile de sănătate, frumusețea clădirilor și facilitățile sportive.

Aprecierea de către locuitori a spațiilor verzi este surprinzătoare având în vedere reducerea suprafeței acestora în mediul urban românesc (vezi Figura 3), ca și situarea majorității orașelor românești sub nivelul standardelor UE din acest punct de vedere. Astfel, față de standardele Uniunii Europene de 26 mp/locuitor și ale Organizației Mondiale a Sănătății (OMS) de 50 mp/locuitor, suprafața medie a spațiului verde în România este de numai 18 mp/locuitor, în timp ce, în Europa, aceasta este în medie de 25 mp/locuitor.

Acestei diferențe dintre situația reală și cea percepută i se pot da mai multe explicații. În primul rând e vorba despre faptul că după 1989, deși suprafețele verzi din mediul urban s-au micșorat, multe dintre cele rămase au fost amenajate și întreținute, dând orașelor un aspect apreciat de către locuitori. În al doilea rând, deși se vorbește și la noi tot mai mult despre *ecofilie*, românii continuă să acorde problemelor de mediu o importanță scăzută în raport cu alte probleme considerate prioritare, acest lucru

Sursa: Anuarul statistic 2008

Figura 3: Suprafața spațiilor verzi în municipiile și orașele din România

făcându-i să fie îngăduitori sau chiar să aprecieze orice inițiativă în acest domeniu ca fiind mulțumitoare. În fine, tot mai puțini români își petrec timpul în spațiul verde al orașului, existând numeroase alte activități considerate mai atrăgătoare: televiziunea, internetul etc.

În privința facilităților culturale situația este asemănătoare, credem noi, pentru majoritatea românilor calitatea vieții culturale nereprezentând o prioritate, astfel încât, deși atât infrastructura culturală, cât și producția și participarea culturală sunt în declin (Centrul de Studii și Cercetări în Domeniul Culturii, 2005), cetățenii continuă să aprecieze pozitiv calitatea spațiului cultural românesc.

Introducând itemii într-o analiză factorială, obținem două dimensiuni latente: una ce ține de utilități (serviciile de sănătate, facilitățile culturale, transportul public), iar cealaltă care se leagă de aspectul general (spațiile publice, spațiile verzi, frumusețea străzilor) de posibilitățile de recreere. Itemul referitor la facilități sportive încarcă semnificativ ambii factori, ceea ce arată o anumită ambiguitate a acestora în harta mentală a locuitorilor orașelor studiate.

Cât privește serviciile de sănătate, nemulțumirea cetățenilor e justificată câtă vreme, conform Biroului European al Organizației Mondiale a Sănătății în 2007 după numărul de medici la 1.000 de locuitori, România se află pe locul 46 din 48 de țări monitorizate (înaintea Kîrghistanului și Albaniei). Se observă că există diferențe foarte mari ale nivelurilor satisfacției între orașe: astfel, cu puține excepții, cel mai bine sunt evaluate domeniile calității vieții în Piatra Neamț. Urmează Cluj-Napoca și pe ultimul loc București.

Din cele opt variabile de satisfacție am testat dacă putem construi o scală. Coeficientul Crombach alfa ia valori peste pragul acceptat în Piatra Neamț (0,77) și Cluj-Napoca (0,74) și doar puțin sub pragul acceptat în București (0,68). Variabila sumativă pe care am numit-o „satisfacția față de viața urbană” este transformată liniar pentru a lua valori între 0 și 10. Ea dă următoarea distribuție pe orașe.

Tablelul 3: Analiza factorială a dimensiunilor calității vieții urbane*

	Componentă	
	1	2
Spațiile publice precum piețele, trotuarele	0,82	0,16
Spațiile verzi (parcuri, grădini)	0,79	0,10
Posibilitățile de recreere în afara sau în jurul orașului (plimbări, mers cu bicicleta, picnic)	0,74	0,19
Frumusețea străzilor și clădirilor din vecinătatea dvs.	0,70	0,20
Serviciile de sănătate oferite de doctori și spitale	-0,04	0,75
Facilitățile culturale	0,20	0,68
Transportul public	0,33	0,58
Facilitățile sportive	0,44	0,50
VARIANȚA EXPLICATĂ	41,4%	13,4%

*S-a folosit metoda componentelor principale, rotație Varimax cu normalizare Kaiser

Tablelul 4: Media satisfacției cu viața urbană*

București	Cluj-Napoca	Piatra Neamț
4,8	6,1	6,8

*Eroarea standard calculată este mai mică de 0,1

Calitatea vieții urbane este evaluată ca fiind cea mai scăzută în București, unde de altfel se află sub mediana scalei de 5. Celelalte două orașe au calități percepute peste această valoare, dar tabloul care se desprinde este mai degrabă al unei calități mediocre a vieții în toate localitățile studiate. Cluj-Napoca are o calitate percepută semnificativ mai ridicată (puțin peste 6), iar Piatra Neamț cea mai mare (cu 6,8).

Ierarhia rezultată este oarecum surprinzătoare, mai ales dacă o comparăm cu studiul realizat de revista Capital (Amariei, 2009, p. 5), pe baza unor date obiective, conform căruia orașul București, urmat îndeaproape de Cluj-Napoca ocupă primele locuri în topul celor mai bune orașe în care să locuiești, în timp ce Piatra Neamț se situează în coada aceluiași clasament. Studiul utilizează însă criteriile obiective și dă o mare importanță aspectelor economice: piața muncii (șomaj și salarii), competitivitate economică (PIB și exporturi), infrastructura de transport (rutier urban și interurban, feroviar, aerian, transport în comun), costul vieții (imobiliare, loisir, transport în comun, taxi), dezvoltarea comerțului, nivelul taxelor locale. În afară de aceasta, mai sunt cuprinse în studiu date privind sistemul sanitar, sistemul de învățământ superior, posibilitățile de petrecere a timpului liber (cinema, teatru, concerte, sport, munte, mare, turism extern etc.), starea mediului (poluare, spații verzi/luciu de apă pe cap de locuitor), clima și siguranța publică (ratele criminalității și infracționalității). Iată cum sintetizează studiul situația a două dintre orașe:

„Dezvoltarea economică, sistemul educațional și cel sanitar, infrastructura de transport sau diversitatea posibilităților de petrecere a timpului liber au plasat Capitala pe primul loc, în ciuda aglomerației sau a vieții scumpe” (București);

„Deși are o climă relativ aspră, iar costul vieții e ridicat, capitala neoficială a Transilvaniei a punctat bine atât la partea economică, cât și în ceea ce privește posibilitățile de distracție, sistemul de învățământ, cel sanitar, comerțul sau transporturile” (Cluj-Napoca) (Amariei, 2009, p. 5).

Prezentăm, pentru a putea explica diferența dintre datele obiective și percepția subiectivă a locuitorilor cu privire la calitatea vieții, câțiva indicatori pe care îi considerăm relevanți.

Tabelul 5: Indicatori ai calității vieții urbane în trei orașe românești.

	București	Cluj-Napoca	Piatra Neamț
Populația totală (locuitori)	1.927.448	311.528	110.288
PIB/loc	4237 euro	1849 euro	1436 euro
Rata șomajului (pe județ)	2,57%	5,97%	9,2%
Rata mortalității	1,249	1,188	1,283
Nr. medici la 1000 loc. (pe județ)	5,6	4,56	1,21
Suprafață spații verzi	9,67 mp/loc.	12 mp/loc	14 mp/loc

Sursa: Anuarul statistic al României (2008), Evenimentul (2010), Gazeta de Cluj (2010)

O explicație pentru discrepanțele dintre condițiile obiective și aprecierea calității vieții ar putea fi următoarea: chiar dacă orașele mai mici precum Piatra Neamț oferă prea puțin în plan economic și social (ceea ce se vede și din faptul că, spre deosebire de Cluj-Napoca și București, unde populația se menține la același nivel sau chiar este în ușoară creștere, Piatra Neamț a înregistrat pierderi demografice de 14,5% între 1992 și 2002, conform Recensământului populației, 2002, INS), ele pot fi atrăgătoare sub aspectul climatului general, al condițiilor naturale, ecologice, relațiilor sociale, costului vieții etc., ceea ce conduce la o calitate a vieții percepută ca fiind mai bună.

Se observă din Tabelul 6 că percepția asupra calității vieții urbane este mai scăzută la bărbați decât la femei, la persoanele mai educate și la cele născute în orașul unde s-au desfășurat interviurile. De asemenea, la părinții singuri sau la familiile cu copii, ca și la persoanele auto-angajate și la cele angajate (comparativ cu lucrătorii manuali și cei care nu lucrează). În funcție de vârstă, percepția calității vieții urbane are o distribuție în formă de U: scade după vârsta 25 de ani pentru a crește din nou la persoanele trecute de 45 de ani.

Ca la orice indicator de satisfacție, răspunsurile indică atât situația obiectivă cât și așteptările intervievaților. Astfel, din răspunsuri deducem că persoanele angajate sau auto-angajate și cele cu copii se confruntă cel mai mult cu dificultățile traiului urban și percep în măsura cea mai mare problemele legate de servicii și de insuficiența celorlalte oportunități pe care le oferă viața în orașele studiate. Pe de altă parte, persoanele în vârstă, cu studii reduse, au așteptări mai scăzute. Putem atunci pune diferențele între orașe în privința satisfacției cu viața urbană doar pe seama diferențelor de vârstă și pregătire școlară? Parțial da, pentru că populația din capitală are niveluri de

Tabelul 6: Evaluarea calității vieții urbane,
în funcție de oraș și variabilele socio-demografice*

		București	Cluj-Napoca	Piatra Neamț
Sexul	Masculin	4,6	6,3	6,5
	Feminin	4,9	5,9	7,0
Categorია de vârstă	15-24	5,0	6,0	6,4
	25-39	4,3	5,7	6,7
	40-54	4,6	6,1	6,7
	55+	5,4	6,6	7,3
Educația (în număr de ani)	până la 15 ani	5,9	6,7	7,0
	16-19 ani	5,1	6,2	6,8
	20 de ani și peste	4,3	6,0	6,7
	Încă studiază	5,0	5,9	6,6
Ocupație	Auto-angajat	3,5	5,4	6,3
	Angajat	4,5	6,1	6,6
	Lucrător manual	5,2	6,2	6,5
	Nu lucrează	5,2	6,2	7,0
Tipul gospodăriei	Gospodărie cu o singură persoană	5,1	6,2	7,0
	Cuplu căsătorit sau în concubinaj, fără vreun copil care să locuiască acasă	4,8	6,2	7,0
	Părinte singur, cu unul sau mai mulți copii locuind în casă	4,6	5,5	6,8
	Cuplu căsătorit sau în concubinaj, cu unul sau mai mulți copii în casă	4,6	6,1	6,6
	Alt caz	4,7	5,7	6,7
De câți ani locuiește în oraș	m-am născut aici	4,5	6,0	6,6
	1-10	4,8	5,9	6,9
	11-25	4,6	6,0	6,7
	25-40	5,1	6,4	6,9
	40+	5,3	6,2	7,1

*Cifrele reprezintă medii pe o scală de la 0 la 10. Eroarea standard este mai mică de 0,1.

educație mult mai ridicate (vezi Tabelul 2). Totuși, distribuția pe vârste între orașe este relativ asemănătoare. Prin urmare, putem conchide că diferențele înregistrate arată și o parte de „scor adevărat”.

B. Experiența directă cu administrația publică

Una din întrebări a vizat experiența directă pe care a avut-o respondentul cu administrația publică: *Când ați contactat serviciile administrative ale orașului dvs., acestea v-au ajutat în mod eficient?* respondentul fiind pus să aleagă din 4 variante, de la „puternic de acord” la „dezacord puternic”.

Din Figura 4 se observă că procentul de non-răspunsuri este aproape dublu la Piatra Neamț decât la București, în Cluj-Napoca având o valoare intermediară. De asemenea, bucureștenii nu sunt nici pe departe cei mai nemulțumiți de modul cum administrația locală le-a rezolvat problemele (55% evaluări negative, față de 36% în Cluj-Napoca și 32% în Piatra Neamț). În mod evident, doar o mică parte din această diferență poate fi explicată prin variația caracteristicilor populației intervievate (conform argumentului de la secțiunea anterioară). Intervin, desigur, caracterul complex al administrației publice într-un oraș de o asemenea mărime, ca și problemele legate de relația dintre administrația municipiului și cea pe sectoare. Suntem însă siguri că, dincolo de aceste

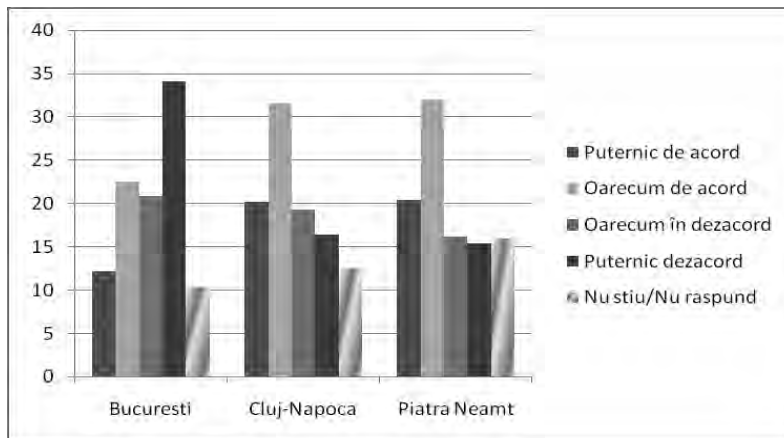

Figura 4: Distribuția pe orașe a evaluării personale a eficienței serviciilor administrației publice locale

considerente, diferența arată o ineficiență mult mai mare a administrației bucureștene, în strânsă relație cu o atitudine accentuat negativă față de aceasta, ceea ce, desigur, se răsfrânge și asupra opiniilor privind responsabilitatea folosirii de către administrație a resurselor existente.

C. Evaluarea responsabilității administrației publice

Întrebarea cu privire la această temă este formulată în felul următor: *În orașul dvs. resursele sunt cheltuite în mod responsabil?*, respondentului cerându-i-se să aleagă între 4 variante, de la „puternic de acord” la „dezacord puternic”.

Din punct de vedere al temei studiate, există o ambiguitate de formulare a acestei întrebări, nemenționându-se în ea în mod explicit că se cere respondentului dacă administrația publică este sau nu responsabilă, ci doar dacă sunt cheltuite în mod responsabil resursele. În plus, întrebarea se poate interpreta ca fiind legată de componenta ecologică, întrebarea următoare fiind formulată în felul următor: *Orașul dvs. este dedicat luptei împotriva schimbării climatice?*. Prin urmare există posibilitatea ca alături de conceptul explicit definit aici (responsabilitatea administrației publice) să măsurăm și o componentă ecologică (totuși redusă, dat fiind că întrebarea anterioară, referitoare la curățenia orașului, nu trece neapărat discuția pe terenul ecologiei, ci mai degrabă o fixează asupra administrației).

Procentul non-răspunsurilor este de data aceasta cel mai mare în Cluj-Napoca (peste 20%) și cel mai redus în București (aproximativ 15%). De asemenea, bucureștenii evaluează de departe cel mai prost eficiența administrației lor locale (65% evaluări negative, față de 21% în Cluj-Napoca și 15% în Piatra Neamț). O diferență așa de mare dintre evaluarea administrației din București nu poate fi în nici un caz datorată în mod semnificativ metodologiei studiului. Ea ar putea fi pusă, alături de ineficiența administrației, pe seama partajării responsabilității cheltuirii resurselor în capitală între administrația capitalei și administrațiile de sector, fapt care poate induce o stare

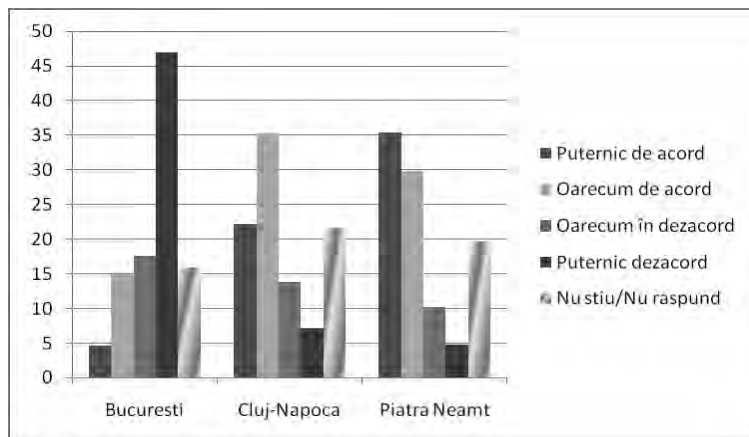

Figura 5: Distribuția pe orașe a evaluării cheltuielii cu responsabilitate a resurselor de către administrația publică

de nemulțumire cumulată în raport cu cele două administrații. Pe de altă parte, în timp ce în orașele mai mici populația este preponderent autohtonă, ceea ce conturează un model de relații interumane și cu administrația publică bazat pe cunoaștere, înțelegere, toleranță, orașele mari sunt mai cosmopolite, populația se înnoiește mereu cu categorii provenind din diferite zone ale țării sau chiar din străinătate, iar dacă adăugăm numărul mare al populației, este de înțeles modelul diferit ale relațiilor interumane și cu administrația, un model antitetic, bazat pe așteptări mai mari, pe exigențe sporite, pe relații mai degrabă de opoziție, de confruntare, decât de cooperare.

Diferențele de mai sus trebuie interpretate cu mare prudență date fiind eșantioanele reduse care generează o eroare mare a estimării (de minim 5 procente). Totuși ele arată tendințe consistente în cele trei orașe: evaluarea responsabilității administrației publice este mai scăzută la cei mai educați, la lucrătorii angajați și auto-angajați comparativ cu lucrătorii manuali sau față de cei care nu lucrează, dar și la cuplurile cu copii.

În schimb, orașul București face notă aparte față de celelalte orașe la distribuția în funcție de sex (femeile dând evaluări mai negative, deși diferența este nesemnificativă statistic), categorie de vârstă (cea mai negativă o are categoria 25-39 de ani), tipul gospodăriei (în București cel mai negativ evaluează responsabilitatea administrației părinții singuri, cu unul sau mai mulți copii locuind în casă), și locul nașterii (nativii dau cele mai proaste evaluări în București, și din cele mai bune în celelalte orașe).

Aceasta sugerează că ar exista caracteristici care diferențiază clar experiența diferitelor categorii de public cu administrația și evaluarea acesteia în București față de celelalte orașe. În capitală se pare că serviciile pentru cei care interacționează cel mai frecvent cu administrația (familiile cu o singură persoană sau cu copii, persoanele între 25 și 49 de ani) sunt și cele mai nemulțumitoare. Aceasta este posibil să fie legat și de caracterul dificil în care se petrece această interacțiune: distanțele mari care trebuie parcurse pentru plata diverselor contribuții sociale, împărțirea diverselor direcții ale primăriilor în clădiri diferite, birocratizarea și supraaglomerarea ghișeelor sunt numai

Tabelul 7: Distribuția în funcție de oraș și categoriile socio-demografice a răspunsurilor „puternic de acord” sau „oarecum de acord” la întrebarea:
În orașul dvs. resursele sunt cheltuite în mod responsabil?

		București	Cluj-Napoca	Piatra Neamț
Sexul	Masculin	25	72	79
	Feminin	22	75	84
Categorია de vârstă	15-24	27	72	78
	25-39	14	73	80
	40-54	22	72	79
	55+	35	77	91
Educația (în număr de ani)	până la 15 ani	21	78	92
	16-19 ani	29	78	87
	20 de ani și peste	19	69	76
	Încă studiază	24	73	75
Ocupație	Auto-angajat	8	60	74
	Angajat	19	71	80
	Lucrător manual	33	90	84
	Nu lucrează	30	75	82
Tipul gospodăriei	Gospodărie cu o singură persoană Cuplu căsătorit sau în concubinaj, fără vreun copil care să locuiască acasă	23	76	90
	Părinte singur, cu unul sau mai mulți copii locuind în casă	28	76	86
	Cuplu căsătorit sau în concubinaj, cu unul sau mai mulți copii în casă	20	80	83
	Alt caz	24	72	74
De câți ani locuiește în oraș	m-am născut aici	14	60	90
	1-10	21	72	81
	11-25	30	69	72
	25-40	17	70	78
	40+	18	84	81
		37	65	92

* Sunt raportate procentual doar la cazurile valide, după eliminarea răspunsurilor „nu știu”

câteva dintre problemele pe care le denunță, probabil, aceste categorii de public. Comparativ, orașele mai mici par să fi avut condițiile obiective, dar și competențele de a organiza mai bine accesul la serviciile pe care le oferă. Datele Auditului urban nu permit însă testarea acestor ipoteze.

În cele ce urmează vom încerca să oferim un model explicativ al relațiilor pe care factorii deja discutați le au cu evaluarea eficienței și responsabilității administrației locale. Pornim de la constatarea că există o legătură empirică între evaluarea pe care o persoană o face asupra cheltuirii responsabile a resurselor de către administrația publică locală și caracteristicile sale socio-demografice (vezi Tabelul 7), experiența sa cu administrația, ca și cu evaluarea de către aceasta a calității vieții urbane. Într-adevăr, controlând pentru sociodemografice, evaluarea responsabilității administrației publice este semnificativ corelată cu experiența cu administrația (0,12), și foarte puternic cu evaluarea calității vieții urbane (0,50). Aceasta ne conduce la susținerea unui model cauzal de tipul celui din Figura 6.

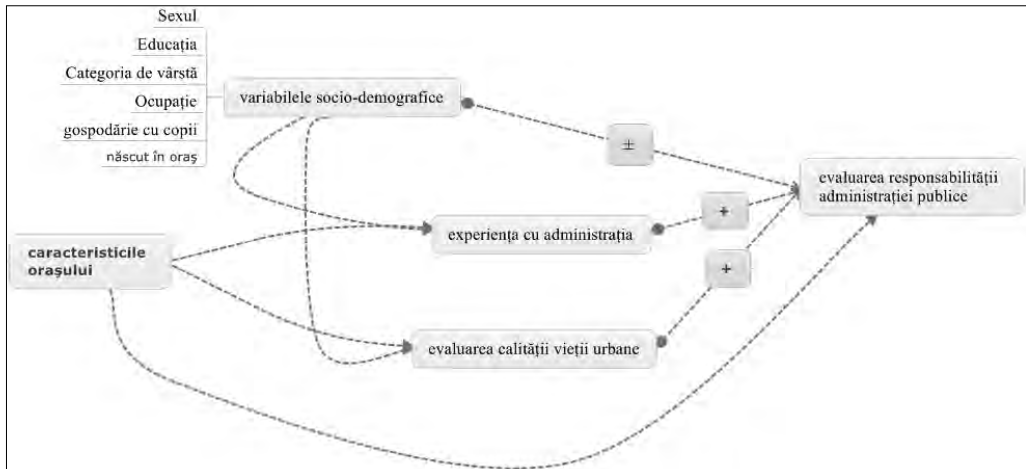

Figura 6: Model causal al legăturii empirice între evaluarea pe care o are publicul asupra responsabilității administrației locale, caracteristicile orașului, variabilele socio-demografice, experiența respondentului cu administrația și cu evaluarea calității vieții urbane

Pentru a pune în evidență aceste relații, am realizat trei regresii liniare, prezentate în Tabelul 8. Se observă că variabilele dummy reprezentând cele două orașe au de fiecare dată o influență semnificativă. Experiența cu administrația publică mai este semnificativ influențată de educație (în sens pozitiv) și statutul de auto-angajat (în sens negativ). Se pare că cei mai educați sunt tratați mai bine de administrația publică locală, iar auto-angajații (între care se numără patronii și lucrătorii pe cont propriu) se confruntă cu cele mai multe dificultăți – de unde și evaluarea negativă pe care o dau aceștia.

Tabelul 8: Modele de regresie având ca variabile dependente experiența cu administrația publică, satisfacția cu viața urbană, evaluarea responsabilității administrației publice*

	Experiența cu administrația publică		Satisfacția față de viața urbană		Evaluarea responsabilității administrației publice	
	Beta	Sig(t)	Beta	Sig(t)	Beta	Sig(t)
Cluj-Napoca	0,20	0,00	0,34	0,00	0,43	0,00
Piatra Neamț (ref: București)	0,18	0,00	0,50	0,00	0,51	0,00
sex masculin	-0,03	0,27	-0,01	0,81	0,01	0,51
vârsta 15-24 ani	0,01	0,89	-0,01	0,80	0,01	0,83
vârsta 40-54 de ani	0,03	0,34	0,02	0,49	0,00	0,97
peste 55 de ani (ref: 25-39 de ani)	0,07	0,11	0,13	0,00	0,03	0,40
16-20 ani de școală	0,11	0,03	-0,06	0,18	0,07	0,07
20+ ani de școală	0,09	0,07	-0,17	0,00	0,01	0,79

	Experiența cu administrația publică		Satisfacția față de viața urbană		Evaluarea responsabilității administrației publice	
	Beta	Sig(t)	Beta	Sig(t)	Beta	Sig(t)
încă studiază (ref: <55 ani de școală)	0,03	0,50	-0,03	0,44	0,00	0,99
autoangajat	-0,10	0,00	-0,10	0,00	-0,02	0,35
angajat	-0,03	0,38	-0,01	0,77	-0,02	0,55
lucrător manual (ref: nu lucrează)	0,02	0,54	-0,01	0,84	0,04	0,07
născut în oraș	0,01	0,83	-0,06	0,03	0,00	0,86
gospodărie cu copii	0,02	0,55	-0,02	0,46	-0,03	0,18
experiența cu administrația publică	-	-	-	-	0,14	0,00
satisfacția cu viața urbană	-	-	-	-	0,23	0,00
Adj. r²	0,25		0,06		0,46	

* Sunt trecuți cu bold coeficienții semnificativi

În ceea ce privește variabila satisfacția față de viața urbană, este important să remarcăm coeficientul de determinație mic, care arată că variabilele introduse în model explică doar în mică măsură variația acesteia. Cum era de așteptat, persoanele mai educate și auto-angajații au o satisfacție a vieții urbane mai redusă, în vreme ce vârstnicii una mai ridicată, și aici având influență nivelul de așteptări. Interesant este că cei născuți în oraș evaluează mai negativ calitatea vieții urbane.

În final, se observă că variabilele socio-demografice nu influențează direct evaluarea responsabilității administrației publice, ci prin intermediul celor două variabile anterioare, care au influențe semnificative pozitive. Desigur, modelul de regresie nu este o garanție a relației cauzale dintre aceste variabile: el doar indică o relație empirică dintre acestea care poate fi explicată folosind mai multe scheme cauzale. Presupunând pe baza analizei conceptuale întreprinse că modelul propus de noi este valid, putem conchide că, alături de contextul specific al orașelor în care trăim, experiența pe care o avem personal cu administrația publică, ca și percepția calității vieții urbane (pe care o vedem ca un rezultat al activității acesteia) ne influențează părerea asupra responsabilității administrației publice locale.

4. Concluzii

Ponderea de peste 50% a populației urbane în totalul populației mondiale suscită un interes sporit din partea cercetătorilor vieții urbane pentru diagnoza problemelor și eventual, identificarea soluțiilor de îmbunătățire a calității vieții orașenilor, confrunțați cu probleme ce decurg din creșterea densității populației, a volumului și diversității serviciilor publice, a ineficienței managementului public. Administrațiile publice orașenești, pe de altă parte, sunt supuse unor presiuni externe și interne deopotrivă de valorificare superioară a resurselor de care dispun, respectiv de atragere de noi

resurse care să permită o mai bună acoperire a nevoilor cetățenilor din mediul urban, creșterii satisfacției acestora față de serviciile oferite.

Studiul întreprins de noi a urmărit să surprindă percepția locuitorilor din trei orașe românești cuprinse în auditul urban realizat de Comisia Europeană asupra eficienței și responsabilității administrației locale și să identifice determinanții acesteia. Întrucât în analiză am introdus și indicatori obiectivi, am constatat că gradul de satisfacție a celor intervievați este în parte în discordanță cu datele factuale ale orașelor supuse auditului, mai ales ale celor economice. Am pus această diferență pe seama faptului că, mai ales în cazul orașelor cu o structură socială mai stabilă, precum Piatra Neamț sau Cluj-Napoca, locuitorii apreciază schimbările intervenite în aspectul și funcționarea orașelor lor după 1989, aceste schimbări apropiind într-o oarecare măsură aceste orașe de cele din vestul Europei.

Cetățenii evaluează însă calitatea vieții urbane la un nivel mediocru (sau chiar sub-mediocru în București), ceea ce trebuie să fie un semnal de alarmă pentru administrațiile publice orașenești, care trebuie să valorifice în mai mare măsură potențialul fiecăruia din cele trei orașe. De altfel, din date reiese că populația născută în oraș, cea care se presupune că este cea mai în măsură să aprecieze potențialul și realizările orașului, este cea mai nemulțumită de calitatea vieții urbane.

Diferențele mari dintre percepțiile locuitorilor asupra responsabilității administrației publice din cele trei orașe supuse auditului pot fi explicate într-o măsură mai mică și prin caracteristicile de natură demografică, economică și socială ale acestora. Tinerii exprimă un mai mare grad de nemulțumire față de activitatea administrațiilor publice ceea ce se poate traduce prin așteptări mai mari generate de însăși vârsta lor, dar și de alternativa care li se oferă și pe care o și accesează mulți dintre ei, aceea de a emigra și de a se stabili în zone pe care le consideră mai potrivite dorințelor lor, ei având o mai mare capacitate de adaptare, spre deosebire de vârstnici, nevoiți să se mulțumească cu mai puțin. De asemenea, cei cu pregătire superioară sunt mai exigenți în raport cu administrațiile publice, ei fiind în posesia unor informații care le permit să analizeze critic activitatea acestora, să facă unele comparații între orașul natal și orașe similare din alte zone ale lumii pe care le cunosc direct sau indirect.

Evaluarea eficienței administrației publice este influențată semnificativ de experiența respondenților cu administrația publică și de satisfacția acestora față de viața urbană, factori care, la rândul lor, sunt influențați de caracteristicile orașelor și de variabilele socio-demografice ale respondenților.

Credem însă că o mare parte din aprecierea generală ca și din variațiile răspunsurilor între cele trei orașe reflectă cu adevărat diferențele de eficiență și cheltuire responsabilă a banului public de către administrație. În toate orașele studiate – dar mai ales în cazul capitalei – măsuri precum implementarea transparenței decizionale, creșterea consultării cetățenilor cu privire la destinațiile fondurilor cheltuite, de-birocratizarea administrației sunt pași obligatorii și urgenți de urmat în continuare.

Bibliografie:

1. Amar, A. și Berthier, L., „Le Nouveau Management Public: Avantages et Limites”, Decembrie 2007, *Revue Gestion et management publics*, [Online] disponibil la adresa http://www.unice.fr/recemap/contenurevue/Articles/Revue_Recemap13_Amar_Berthier.pdf, accesat la data de 30 septembrie 2010.
2. Amariei, R., „Cele mai bune orașe în care să locuiești”, 2009, *Revista Capital*, 3 noiembrie, p. 5.
3. Balica, D., „Administratorul public în sistemul administrativ românesc”, 2008, *Revista Transilvană de Științe Administrative*, vol. 2(22), pp. 5-21.
4. Bartoli, A., *Le management dans les organisations publiques*, Paris: Dunod, 2005.
5. Becker, G., *Comportamentul uman. O abordare economică*, București: Editura ALL, 1998.
6. Braudel, F., *Structurile cotidianului*, vol. I-II, București: Meridiane, 1984.
7. Centrul de Studii și Cercetări în Domeniul Culturii, „Indicele vieții culturale în România. Analiză longitudinală pentru perioada 1998-2004”, 2005.
8. Chiriac, D., Humă, C. și Stanciu, M., „Spațiile verzi – o problemă a urbanizării actuale”, 2009, *Calitatea vieții*, nr. 3-4, pp. 249-270.
9. Comisia Europeană, Regular Report on Romania's Progress towards Accession, 2004, [Online] disponibil la adresa http://discutii.mfinante.ro/static/10/Mfp/control_prev/regular_rep_ro_041006.pdf, accesat la data de 4 august 2010.
10. Commission Européenne, Direction générale politique régionale, 2007, [Online] disponibil la adresa http://ec.europa.eu/regional_policy/themes/urban/audit/index_en.html, accesat la data de 21 iulie 2010.
11. European Commission (2009a), Flash Eurobarometer 277: Urban Audit perception survey 2009 Cologne, Germany: The Gallup Organization Hungary, GESIS – Leibniz Institute for the Social Sciences (archive release data set and DDI documentation), [Online] disponibil la adresa <http://www.gesis.org/>, ZA5214, <http://zocat.gesis.org/>, accesat la data de 10 iulie 2010.
12. European Commission (2009b). Flash Eurobarometer 277: Urban Audit perception survey, Cologne, Germany, [Online] disponibil la adresa http://ec.europa.eu/public_opinion/flash/fl_277_en.pdf, accesat la data de 21 iulie 2010.
13. Evenimentul, 2010, [Online] disponibil la adresa <http://www.evenimentul.ro>, accesat la data de 12 august 2010.
14. Gazeta de Cluj, [Online] disponibil la adresa <http://www.gazetadecluj.ro>, accesat la data de 10 august 2010.
15. Huggins, R., *The State of Urban Britain*, Cardiff: Robert Huggins Associates, 2002.
16. Institutul Național de Statistică, Anuarul statistic al României, București, 2008.
17. Institutul Național de Statistică, Recensământul populației, 2002.
18. Kiecolt, K.J. și Nathan, L.E., *Secondary Analysis of Survey Data*, Beverly Hills: Sage Publications, 1985.
19. Legea nr. 215/2001 a administrației publice locale publicată în Monitorul Oficial nr. 204 din 21 aprilie, modificată prin Legea nr. 286/2006.

20. Marx, K., *Bazele criticii economiei politice*, București: Editura Politică, 1972.
21. Nagler, T., *Românii și sașii până la 1848 (Relații economice, sociale și politice)*, Sibiu: Editura Thausib, 1997.
22. Negoescu, B. și Vlăsceanu, G., *Terra, geografie economică*, București: Editura Teora, 1998.
23. Popescu, L.G., *Politici publice*, București: Editura Economică, 2005.
24. Racoviceanu, S., „Managementul urban și competitivitatea orașelor”, în Racoviceanu, S. și Țarălungă, N., (editori), *Management și guvernare urbană*, UNDP Moldova, Chișinău, 2004, pp. 70-84.
25. Rosenblat, C. și Cicille, P., *Les Villes europeennes. Analyse comparative*, Montpellier: DATAR, 2003, [Online] disponibil la adresa http://www.mgm.fr/ARECLUS/page_auteurs/rozen_veuro.pdf, accesat la data de 20 iulie 2010.
26. Ștefănescu, A., Dobrin, C., Calu, D.A. și Țurlea, E., „Controverse privind măsurarea performanței entităților administrației publice din România”, 2010, *Revista Transilvană de Științe Administrative*, vol. 1(25), pp. 225-242.
27. Toynbee, A., *Orașele în mișcare*, București: Editura Politică, 1979.